

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 385
van **JORIS NACHTERGAELE**
datum: 18 februari 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Erosie op landbouwpercelen - Maatregelen

Sinds het begin van de vorige legislatuur wordt de bodemerosie op landbouwpercelen op een meer sturende wijze aangepakt door de Vlaamse Regering. Het proces waarbij bodemdeeltjes losgemaakt en verplaatst worden door water, wind of bodembewerking is vooral in het zuiden van Vlaanderen, waar de overgrote meerderheid van de sterk en zeer sterk erosiegevoelige landbouwgebieden gevestigd is, een belangrijke problematiek. In 2018 waren deze laatstgenoemde gebieden samen goed voor 44.563 hectare. Door deze erosie verminderen op lange termijn de bodemvruchtbaarheid en de opbrengsten en ontstaan er modderstromen.

De problematiek werd o.m. aangepakt door beheersovereenkomsten met landbouwers. Op erosiegevoelige percelen kan de landbouwer op deze manier steun krijgen van de Vlaamse overheid om erosiebestrijdende maatregelen te nemen. Daarnaast zet het Departement Landbouw en Visserij in op de lokale besturen, waar steden en gemeenten subsidies kunnen ontvangen voor een erosiecoördinator.

Het Vlaamse regeerakkoord vermeldt dat er deze legislatuur een evaluatie zal gebeuren van het huidige erosiebeleid en dat het nieuwe uitgangspunt van het erosiebeleid het principe 'de vervuiler betaalt' zal worden.

1. Hoeveel beheersovereenkomsten werden sinds begin vorige legislatuur per jaar gesloten? Graag een overzicht.
2. Hoeveel gemeenten hebben sinds begin vorige legislatuur een erosiecoördinator aangesteld? Graag een overzicht van de gemeenten.
3. Hoe evalueert de minister de meerwaarde van een aangestelde erosiecoördinator per gemeente ter bestrijding van erosie op landbouwpercelen?
4. Op welke manier wordt de handhaving van de wettelijke verplichtingen op sterk en zeer sterk erosiegevoelige landbouwgebieden uitgevoerd? Op welke manier wordt de handhaving van de gesloten beheersovereenkomsten vooropgesteld? Hoeveel inbreuken zijn er sinds begin vorige legislatuur per jaar vastgesteld? Kan de minister een overzicht bezorgen?
5. Hoeveel boetes of inkortingen op subsidies werden er per jaar sinds begin vorige legislatuur opgesteld voor landbouwers die de wettelijke verplichtingen of verplichtingen voortvloeiend uit beheersovereenkomsten niet naleefden? Welk bedrag wordt hier jaarlijks aan boetes of inkortingen op subsidies geïnd?

6. Heeft de minister al zicht op de timing van de evaluatie van het huidige erosiebeleid? Hoe zal deze evaluatie verlopen en met welke parameters zal er rekening gehouden worden om het beleid bij te sturen?

ANTWOORD

op vraag nr. 385 van 18 februari 2020

van **JORIS NACHTERGAELE**

Het erosiebeleid in Vlaanderen omvat drie pijlers:

- Verplichte maatregelen voor landbouwers via de randvoorwaarden bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Het gaat hierbij voornamelijk om maatregelen die op het veld zelf genomen worden en die zo brongericht mogelijk werken. De opvolging van deze maatregelen is een bevoegdheid van collega Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw.
- Vrijwillige maatregelen voor landbouwers met vergoeding via de beheerovereenkomsten gesloten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Deze omvatten voornamelijk grasbufferstroken aangelegd aan de rand van individuele percelen om afstromende modder te vertragen. Deze maatregelen zijn voornamelijk effectgericht.
- Subsidies voor lokale overheden via het erosiebesluit. Gemeenten worden ondersteund voor de opmaak van een erosiebestrijdingsplan, de begeleiding door een erosiecoördinator en de uitvoering van erosiebestrijdingswerken. Deze erosiebestrijdingswerken, zoals erosiepoelen en bufferbekkens, zijn nodig voor het onderscheppen van modderstromen op plaatsen waar afstromend water geconcentreerd voorkomt en bij extreme weerssituaties. Ook deze maatregelen zijn effectgericht. Deze subsidies worden beheerd door het Departement Omgeving.

Het doel van het beleid is:

- de bodem te beschermen en dus erosie brongericht aan te pakken
 - burgers te beschermen tegen modderoverlast en de sedimentaanvoer naar waterlopen te beperken.
1. In bijlage 1 vindt u het aantal gesloten beheerovereenkomsten in functie van erosiebestrijding per startdatum vanaf 2015.
 2. Momenteel laten 103 gemeenten zich begeleiden door een erosiecoördinator. In bijlage 2 vindt u een overzicht van de gemeenten, met vermelding van de erosiegevoeligheid van de gemeente.
 3. Een erosiecoördinator begeleidt de gemeente bij de uitvoering van het gemeentelijk erosiebestrijdingsplan. Zijn taken bestaan er minimaal in de erosieknelpunten aan te pakken door het voorbereiden en opvolgen van subsidiedossiers voor erosiebestrijdingswerken. Daarnaast informeert en sensibiliseert de erosiecoördinator over erosiebestrijding. Sinds de herziening van de randvoorwaarden erosie tijdens vorige legislatuur, wordt de erosiecoördinator bijkomend ingeschakeld in het landbouwbeleid voor het opmaken van attesten van 'equivalente maatregelen' voor het pakket grasbufferstroken. Ook bedrijfsplanners van de VLM kunnen dergelijke attesten opmaken.

Bij de evaluatie zullen de verschillende taken zoals beschreven in het erosiebesluit worden afgewogen. De aanpak van erosieknelpunten in een gemeente door de realisatie van erosiebestrijdingswerken is een belangrijk aspect bij de evaluatie van de

meerwaarde van een erosiecoördinator van een gemeente, maar is niet exclusief. De aanpak van knelpunten met doorverwijzing naar een bedrijfsplanner en de opmaak van attesten in het kader van de GLB-randvoorwaarden erosie worden eveneens in overweging genomen.

In vorige legislatuur, in de periode 2018-2019, werd een evaluatie van de werking van het erosiebesluit uitgevoerd, waarbij de gemeenten werden bevraagd, onder meer over de begeleiding door een erosiecoördinator. De gemeenten ervaren de erosiecoördinator en hun divers takenpakket in het kader van erosiebestrijding als erg nuttig. Over het algemeen zijn de gemeenten zeer tevreden over de werking van de erosiecoördinatoren. De realisatie van erosiebestrijdingswerken verloopt vlotter in gemeenten die zich laten begeleiden door een erosiecoördinator.

4. De wettelijke verplichtingen op sterk en zeer sterk erosiegevoelige landbouwpercelen in het kader van de GLB-randvoorwaarden erosie vallen onder de bevoegdheid van collega Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw. Deze aspecten zoals gevraagd in vraag 4 en 5 werden reeds beantwoord door mijn collega, minister Hilde Crevits, naar aanleiding van parlementaire vraag nr. 249.

Door middel van een risicoanalyse worden elk jaar een aantal landbouwers geselecteerd, die vervolgens een controle ter plaatse krijgen. De controles ter plaatse van de gesloten beheerovereenkomsten gebeuren hoofdzakelijk door de VLM. Oppervlakte-gerelateerde controles gebeuren in samenwerking met het Departement Landbouw en Visserij.

Bij de geselecteerde landbouwers worden alle inhoudelijk na te leven voorwaarden die in de beheerovereenkomst opgenomen zijn, op terrein geverifieerd.

Indien ter plaatse wordt vastgesteld dat één of meerdere voorwaarden niet worden nageleefd, wordt een vaststelling geplaatst. Naast de controles bij geselecteerde landbouwers uit de risicoanalyse kunnen ook 'ad hoc' controles ter plaatse uitgevoerd worden.

In bijlage 3 vindt u een overzicht van het aantal controles ter plaatse alsook van het aantal vaststellingen.

5. Deze beheerovereenkomsten zijn vaste beheerovereenkomsten. Ze worden op een specifieke plaats gesloten voor een bepaald areaal. Al deze beheerovereenkomsten worden als beheerobjecten grafisch ingetekend in een geïntegreerd beheers- en controlesysteem, het GBCS. Alle beheerobjecten worden 100% administratief gecontroleerd via het GBCS.

Beheerovereenkomsten zijn GBCS maatregelen. Er gelden specifieke regels om sancties te berekenen voor deze maatregelen. Er is ook interactie met sancties als gevolg van overtredingen op het naleven van randvoorwaarden en/of vergroeningspraktijken. Het geïnd bedrag berekenen is dan ook complexe materie. Het berekenen van een definitieve vergoeding (al dan niet een te innen bedrag) gebeurt door de diensten van minister Crevits.

In bijlage 4 vindt u een overzicht van het aantal administratieve controles alsook van het aantal vaststellingen.

6. Het erosiebeleid bestaat uit drie pijlers: de verplichte maatregelen voor landbouwers (GLB-randvoorwaarden erosie), de vrijwillige maatregelen voor landbouwers met vergoeding (beheerovereenkomsten) en de subsidies voor lokale overheden (erosiebesluit). Een evaluatie van het erosiebeleid dient deze verschillende pijlers te

belichten. Het bereiken van de doelstellingen van het erosiebeleid, namelijk enerzijds de bodem beschermen en dus erosie brongericht aan te pakken en anderzijds burgers te beschermen tegen modderoverlast en de sedimentaanvoer naar waterlopen te beperken, zal daarbij worden afgetoetst.

De evaluatie van de randvoorwaarden bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt uitgevoerd binnen de expertengroep, samengesteld tijdens de vorige legislatuur. De verschillende keuzemogelijkheden binnen de verplichte maatregelen worden geëvalueerd op hun effectiviteit en op haalbaarheid voor de sector.

Eind april publiceert Statistiek Vlaanderen de bodemerosierisico-indicator. Hierin komt vooral het effect van brongerichte maatregelen tot uiting, samen met veranderingen in teelt. Volgende maatregelen worden verwerkt in de indicator.

- De verplichte maatregelen binnen de randvoorwaarden bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De genomen maatregelen zijn gebaseerd op de resultaten van vrijblijvende enquêtes van departement Landbouw en Visserij.
- De vrijwillige maatregelen. Hiervan is de ligging en oppervlakte gekend bij de administratie.

In het najaar wordt ook een indicator gelanceerd die de evolutie van sedimentaanvoer naar waterlopen begroot. Voor deze indicator worden zowel brongerichte als effectgerichte maatregelen meegenomen.

Bij de evaluatie van het erosiebeleid in zijn geheel zullen de drie pijlers van het beleid worden meegenomen. Zowel de invloed op de bodem als op modderoverlast en sedimentaanvoer naar waterlopen zullen worden afgewogen ten opzichte van de haalbaarheid en betaalbaarheid voor de betrokkenen.

BIJLAGEN

- [1. Overzicht van het aantal gesloten beheerovereenkomsten.](#)
- [2. Overzicht van het de gemeenten die zich laten begeleiden door een erosiecoördinator voor de uitvoering van hun gemeentelijk erosiebestrijdingsplan.](#)
- [3. Overzicht van aantal beheerobjecten dat ter plaatse gecontroleerd werd en van het aantal objecten waarbij een inbreuk vastgesteld werd.](#)
- [4. Overzicht van aantal beheerobjecten dat administratief gecontroleerd werd en van het aantal objecten waarbij een inbreuk vastgesteld werd.](#)